

„MOBBING W SZKOLE”

Ostatnio bardzo głośno mówi się o mobbingu w miejscu pracy. Poniżanie czy ośmieszanie w miejscu pracy jest już w naszym kraju nie tylko problemem o którym wyłącznie się mówi, ale również aktywnie się temu przeciwstawia. Jednak jest to również zjawisko istniejące na terenie szkoły, którego sprawcami są również dzieci. Skutecznie uczą się od dorosłych, że przemoc jest świetnym sposobem na osiągnięcie celu. Według licznych obserwacji nauczycieli i pedagogów przemoc taka ma miejsce już w szkole podstawowej.

Czym jest *mobbing*? Po pierwsze wytworzeniem się wokół ofiary atmosfery zagrożenia, która ma na celu wyłączenie jej z grupy koleżeńskiej lub z życia społecznego. Po drugie wrogimi, niszczącymi, nieetycznymi i systematycznie powtarzającymi się zachowaniami, skierowanymi wobec jednej osoby lub grupy osób, w wyniku których następuje psychiczne, psychosomatyczne i społeczne „wypalenie” ucznia, pracownika.

Pojęcie *mobbingu* wprowadził w 1984 roku Heine Leymann, szwedzki psychiatra i psychosocjolog niemieckiego pochodzenia. Twierdzi on, że *mobbing* istniał zawsze, nigdy jednak nie był wcześniej badany ani opisywany w sposób systematyczny.

Gdy *mobbing* trwa przez dłuższy czas, prowadzi to początkowo do przejściowych, następnie zaś do trwałych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego ofiary, wywołanych przez przedłużającą się sytuację stresu. Leymann używa pojęcia *mobbingu* jako rodzaju agresji w formie wyrafinowanej i niebezpośredniej, natomiast wyróżnia również określenia *bullyingu*, które odnosi się do zachowań połączonych z agresją fizyczną.

Według H.Leymanna wyróżniamy następujące cechy *mobbingu*:

- Są to zachowania powtarzające się w czasie i nie trwające krócej niż 6 miesięcy.
- Zachowania te mają charakter celowy, czyli sprawcy chodzi o wyłączenie ofiary z grupy bądź zepsucie jej opinii
- Sprawca *mobbingu* ma nad ofiarą przewagę psychiczną lub fizyczną

Spotykamy się z następującymi formami tego rodzaju przemocy:

1. szykanowanie
2. izolowanie
3. wyśmiewanie, wyszydzanie
4. obmawianie, plotki, ubliżanie

5. szantaż, przemoc fizyczna- popychanie, bójki, zaczepki, wrogie gesty

W literaturze wyodrębniono pewne wspólne cechy wyróżniające sprawcę i ofiarę:

- impulsywność
- niska samokrytyka
- lęk
- niska tolerancja na frustrację
- zewnątrzsterowność
- łatwy kontakt z otoczeniem
- brak poczucia wstydu
- kłopoty przystosowawcze
- monopolizuje uwagę
- „inność”

Ofiarą więc może stać się każde dziecko, lecz najbardziej narażone są dzieci „inne” od rówieśników. /wzrost, kolor skóry, włosów, stylu ubierania się, zachowania- prymusi szkolni, niezdary klasowe itp./

Sprawcami są dzieci agresywne w stosunku do kolegów i do dorosłych, mają potrzebę dominowania, są silniejsi psychicznie i fizycznie od swych ofiar. Są to częściej chłopcy niż dziewczynki.

Dziecięcy mobbing zaczyna się niewinnie- to drobne zaczepki, sprawdzanie reakcji ofiary na atak i czy jest zainteresowanie ze strony klasy. Jeśli ofiara jest bierna i nie ma obrońców, do zaczepek dołączają się inne formy- plotki, publiczne poniżanie, często przemoc fizyczna.

Z czasem ofiara ma świadomość, że stała się źródłem śmiechu i szykan, zaczyna się czuć odrzucaną, gorszą i izoluje się od grupy. / nie zabiera głosu, siedzi sama, symuluje choroby/.

Skutki zachowań mobbingowych dla ofiar są bardzo dotkliwe. Po pierwsze są to następstwa psychiczne: depresja , nerwice, natręctwa, zakłócenia koncentracji, próby samobójcze. Po drugie są to następstwa psychosomatyczne: jadłowstręt, schorzenia żołądka układu pokarmowego, zakłócenia pracy serca, oddechu , snu, nadmierne napięcie mięśni, bóle głowy.

Wyróżniamy kilka przyczyn, dla których mobbing tak trudno rozpoznać:

- bo jest to przemoc nie pozostawiająca śladów na ciele, tylko są to rany psychiczne
- bo ofiara żyje w ciągłym strachu przed sprawcą i nie ma odwagi przełamać lęku i o nim kogoś poinformować
- bo świadkowie są objęci „zmową milczenia”, gdyż boją się zaczepki sprawcy
- bo często rodzice i nauczyciele bagatelizują problem, a spirala mobbingu się nakręca

Mobbing wśród uczniów ma różne oblicza, zawsze jednak jest to tragedia dla dziecka ale również jest to przejaw bezradności szkoły wobec tego zjawiska.

Katarzyna Jaworska

Korzystałam z następującej literatury:

1. Karl E. Dambach „Mobbing w szkole, jak zapobiegać przemocy grupowej?”
2. K. Kmiecik Baran, K. Cieślak „Bez zgody na przemoc w szkole i pracy”
3. A. Bechowska-Gebhardt, T. Stalewski „Mobbing. Patologia zarządzania personelem”

Opracowała: Katarzyna Jaworska, ROM-E *Metis*, Katowice, ul. Drozdów 21